

Bölüm 4

KOBİ'LERDE FİNANSAL RİSK YÖNETİMİ: BİST GELİŞEN İŞLETMELER PAZARI'NDA YER ALAN ŞİRKETLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Cüneyd Ebrar LEVENT¹

GİRİŞ

Finansal bakış açısıyla, işletmelerin temel amacı “işletme değerini maksimize etmek” olup, işletmelerin faaliyet gösterdikleri ortamda bu amaçlarını gerçekleştirmesini engelleyecek çok sayıda risk bulunmaktadır. Bu risklerden bazıları telafi edilebilmesi mümkün kayıplara neden olurken, bazılarının ise iflas, el konulma ve devretmek zorunda kalma gibi ağır sonuçları olabilir. Bu açıdan bakıldığında bir risk, amaçlara ulaşma olasılığını etkileyen bir unsur olmakla birlikte, işletmeler için aynı zamanda bir tehdit olarak da nitelendirilebilir. Risk yönetimi, bütün bu riskleri yok etmeye çalışmak yerine, öncelikle bunların anlaşılması, tespit edilmesi, ölçülmesi ve daha sonra ise yönetilmesi ile ilgilidir.

Çevresel koşulların değişmesinden kaynaklanan riskler, yukarıda belirtildiği gibi tehdit olabileceği gibi, bazı durumlarda işletmelere çeşitli fırsatlar da sunabilir. Geleneksel risk yönetiminin aksine kurumsal risk yönetiminde risklerin aynı zamanda fırsatlar da sunabileceği öngörülmektedir (Karaca, Şenol, & Korkmaz, 2018). Bu yüzden işletmelerin karşılaşmaları olası riskleri (ve risklerin getireceği fırsatları) tespit etmeleri, stratejilerini aynı zamanda bunun üzerine kurmaları; dinamik iş ortamında faaliyetlerini devam ettirebilmeleri ve rekabet üstünlüğü sağlamaları için bir zorunluluktur (Ertan, Arsoy, & Kılınçarslan, 2017).

İşletmelerin karşı karşıya oldukları riskler geleneksel olarak finansal, operasyonel, stratejik ve dış çevre riskleri olarak sınıflandırılabilir. Bir başka sınıflandırmada ise bu riskler; iş çevresi riski, yasal riskler, operasyonel riskler, itibar riski ve finansal riskler şeklinde ele alınmaktadır (Woods & Dowd, 2008). Hangi sınıflandırma veya risk türü ele alınırsa alınsın, her tip riskin işletmeleri finansal olarak etkileme olasılığı söz konusudur. Bu sebepten dolayı, operasyonel, iş ve sistemik risklerin tümü; birincil amacı kaynakları verimli bir şekilde kullanmak olan fir-

¹ Dr.Öğr.Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, cuneydlevent@aydin.edu.tr.
ORCID ID 0000-0003-1494-3029

olduğunu, kur artışından olumsuz etkilendiklerine işaret etmektedir. Bunun yanında bulgular, kur riski negatif olan şirketlerin de bulunduğunu ortaya koymuştur. Buradan bu şirketlerin finansal risk taşımadığı gibi bir yanılgıya düşülmemesi gerekir. Çünkü son yedi yıldaki kur hareketinin, gelecek yıllarda da bu şekilde gerçekleşeceğinin garantisi yoktur. Özellikle ihracat ağırlıklı çalışan veya döviz alacağı olan şirketlerin Türk Lirasının değer kazanması durumunda, mevcut avantajlarını kaybetme ihtimalini de dikkate almaları, finansal risk yönetimlerini anlık gelişmelere şekillendirmek yerine, bir sistem olarak tasarlamaları gerekmektedir.

Araştırmada ele alınan bütün bu finansal risklerin büyük ölçüde birbirleri ile ilişkili olduğunu tekrar belirtmek gerekir. Türkiye’de KOBİ’lerin finansal risk yönetimine verdiği önemin geçmişe kıyasla arttığı gözlemlenmektedir. Bunda özellikle son 10 yıl içinde yaşanan döviz kurundaki hızlı artışın ve faiz oranlarındaki dalgalanmaların etkisi bulunmaktadır. Ancak bu araştırma finansal risk yönetiminin sadece kur ve faiz riskinden ibaret olmadığını da göstermektedir. COVID-19 sürecinde emtia ve mal/hizmet piyasalarında yaşanan dalgalanmaların süreç sonunda da devam edebileceği olasılığı yüksektir. Yaşanan gelişmeler KOBİ’lerin riskleri tepkisel değil kurumsal bir anlayışla yönetmelerini zorunlu kılmaktadır. Bu yüzden işletmelere kurumsal yönetim yapılarını güçlendirmeleri ve finansal risk yönetimini “kurumsal risk yönetimi”nin alt bir bileşeni olarak, bütüncül bir yaklaşımla ele almaları önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akgüç, Ö. (2013). Finansal Yönetim. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- Alexander, C. (2005). The Present and Future of Financial Risk Management. *Journal of Financial Econometrics*, 3(1), 3-25.
- Alsua, E. (2019). Finansal Risk Yönetiminde Türev Ürün Kullanımı: BİST İmalat Sanayi Sektöründe Faaliyet Gösteren Firmalar Örneği. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 11(21), 530-539.
- Bektaş, H., & Tuna, K. (2013). Borsa İstanbul Gelişen İşletmeler Piyasası’nda İşlem Gören Firmaların Gri İlişkisel Analiz ile Performans Ölçümü. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(2), 185-198.
- BİST. (2014). Gelişen İşletmeler Piyasası. 20.07.2020 tarihinde KOSGEB: https://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/G%C4%B0P/BIST_GEL%C4%B0C5%9EEN_%C4%B0C5%9E-LETMELELER_P%C4%B0YASASI_K%C4%B0TAP%C3%87IK.pdf adresinden alındı
- BİST. (2018). GİP Gelişen İşletmeler Pazarı. 20.07.2020 tarihinde KOSGEB: https://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/G%C4%B0P/24.01.2018_GelisimCC%A7en_I%CC%87s%C-C%A7letmeler_Pazar%C4%B1_K%C4%B1lavuzu.pdf adresinden alındı
- BİST. (2020a). Pazarlar ve Pazar Grupları. 20.09.2020 tarihinde <https://www.borsaistanbul.com/tr/sayfa/506/pazarlar-ve-pazar-gruplari> adresinden alındı
- BİST. (2020b). Borsa İstanbul Veriler. 22.09.2020 tarihinde <https://www.borsaistanbul.com/tr/sayfa/477/gunluk-bulten> adresinden alındı
- Büberkökü, Ö. (2021). Volatilitedeki Çoklu Yapısal Kırılmaların Finansal Risk Yönetimi Açısından Öneminin İncelenmesi. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 13(24), 86-110.

- Christoffersen, P. (2003). *Elements of Financial Risk Management*. San Diego: Academic Press Elsevier Science.
- Çatak, Ç. (2020). Entrepreneurial Finance in Turkey: A Comparison of German Entrepreneurial Index (GEX) with Borsa Istanbul Emerging Companies Market (ECM). *Journal of Yaşar University*, 15(57), 63-71.
- Ertan, Y., Arsoy, A., & Kılınçarslan, T. (2017). Kurumsal Risk Yönetimi Olgunlaşma Seviyesinin Finansal Performansa Etkisi: Türkiye Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 76, 139-156.
- Evcı, S., & Kandır, S. (2017). EURO/TL Kuruna İlişkin Piyasa Riskinin Ölçülmesi: Riske Maruz Değer (VaR) Yöntemi ile Bir Uygulama. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(38), 212-239.
- Hacıevliyagıl, N. (2016). KOBİ'lerin Finansman Sorununa Bir Çözüm Önerisi: Milli Ekonomi Modeli (MEM). *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 14(3), 32-50.
- KAP. (2020). KAP Pazarlar. 12.07.2020 tarihinde <https://www.kap.org.tr/tr/Pazarlar> adresinden alındı
- Karaca, S., Şenol, Z., & Korkmaz, Ö. (2018). Mutual Interaction Between Corporate Governance and Enterprise Risk Management: A Case Study In Borsa Istanbul Stock Exchange. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 78, 235-248.
- KOSGEB. (2020). KOSGEB Destek Programları. https://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Bağimsiz/butce_brosuru_2020.pdf.
- Sağlam, M., & Karan, M. (2019). Küçük ve Orta Ölçekli Şirketlerde Finansal Performans ve Kurumsal Yönetim İlişkisi: Borsa İstanbul Gelişen Şirketler Piyasası Üzerine Bir Uygulama. *İzmir İktisat Dergisi*, 34(4), 583-598.
- Sayılgan, G. (1995). Finansal Risk Yönetimi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 50(1), 323-334.
- SPK. (2020). KOBİ'ler ve Halka Açılma. <https://www.spk.gov.tr/Sayfa/Index/12/2/1> adresinden alındı
- Şenol, Z., & Karaca, S. (2017). Finansal Risklerin Firma Değeri Üzerine Etkisi: BİST Örneği. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 3(1), 1-18.
- Tayyar, N., & Gökakın, E. (2018). BİST Gelişen İşletmeler Piyasasına Dahil Şirketlerin Finansal Performanslarının ÇKKV Yöntemleri İle Analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(65), 62-78.
- Topaloğlu, E. (2018). Finansal Riskler ile Firma Değeri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi: Borsa İstanbul Firmaları Üzerine Bir Uygulama. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 287-301.
- Uğur, S. (2011). Finansal Risk Yönetiminin Firma Değeri Üzerine Etkileri. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Ünal, O., & Altın, H. (2010). Döviz Kur Riski ile Şirket Değeri Arasındaki İlişkinin İMKB Otomotiv Sektöründe Analizi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26, 1-11.
- Woods, M., & Dowd, K. (2008). *Financial Risk Management for Management Accountants: Published by the Society of Management Accountants of Canada, the American Institute of Certified Public Accountants and The Chartered Institute of Management Accountants*.
- Yücel, A., Mandacı, P., & Kurt, G. (2007). İşletmelerin Finansal Risk Yönetimi ve Türev Ürün Kullanımı: İMKB 100 Endeksinde Yer Alan İşletmelerde Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 36, 1-18.